

9. હાથાથી ખરીદી

PRATHAM EDUCATION FOUNDATION

1. પ્રસ્તાવના :

માનવીનું જીવનધોરણ દિન પ્રતિદિન ઊંચું આવતું જાય છે. તેની સાથે તેની જરૂરિયાતો વધતી જાય છે. પંખા, ફ્રીઝ, કુલર, ઘરઘંટી, સ્કુટર, બાઈક, કાર વગેરે ખરીદવા છે. પરંતુ દરેક વ્યક્તિ તે ખરીદવા શકાતિમાન હોતા નથી. જ્યારે માર્યાદિત આવકમાં આ વસ્તુની પુરેપુરી કિંમત એક જ સમયે ચૂકવવી મુશ્કેલ છે. ત્યારે વેપારીઓ ગ્રાહકને ખરીદેલી વસ્તુની કિંમત એક સાથે ન આપતાં, માસિક, ત્રિમાસિક, છ માસિક કે વાર્ષિક હાથા કરી કિંમત ચૂકવવાની છૂટ આપે છે. વેચનારને વસ્તુ પર નક્કી કરેલા દરે વધારાની રકમ (વ્યાજ) મળે છે અને ખરીદનારને હાપાની રીતમાં રોકડ કિંમત કરતાં અમુક વધુ રકમ ચૂકવવી પડે છે. આ પ્રકારની જાહેરાતો આજ કાલ દૈનિક સમાચારપત્રો, મોબાઈલ મેસેજ, ઈન્ટરનેટ અને ટેલિવિઝનમાં જોવા મળે છે.

2. હાથા ખરીદ પદ્ધતિ :

આ હાથા ખરીદ પદ્ધતિ એ વસ્તુ કે મિલકત ખરીદ-વેચાણનો એવો કરાર છે કે જેમાં ખરીદનાર વેચનારને વસ્તુ કે મિલકતની કુલ રોકડ કિંમતનો અમુક ભાગ રોકડેથી ચૂકવે છે અને બાકીની રકમ નિયત હાથાથી ચૂકવે છે. કરાર થતાં વેચનાર ખરીદનારને મિલકત/વસ્તુનો હક આપે છે.

3. હવે આપણે અમુક શબ્દોને સમજાએ :

I. આ યોજના હેઠળ ગ્રાહક વસ્તુની ખરીદી સમયે શરૂઆતમાં અમુક રૂપિયાની ચૂકવણી કરે છે અને બાકીની રકમ હાથાઓમાં ચૂકવવાનો કરાર કરે છે.

II. વ્યાજ :

હાથા યોજના હેઠળ ગ્રાહક / ખરીદનાર જે મૂળ રકમ કરતાં થોડી વધારે રકમ ચૂકવે છે જેને વ્યાજ " I " કહેવાય.

III. સમય :

હાથા યોજના હેઠળ ખરીદનારને હાથાઓ ચૂકવવા માટે નિયત સમય આપવા આવે છે જેને " N " તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

IV. રોકડ કિંમત :

જે કીમતે વસ્તુ મળતી હોય અને જો વસ્તુની પૂરે પૂરી કિંમત રોકડામાં ચૂકવવામાં આવે તો તેને વસ્તુની રોકડ કિંમત કહેવામાં આવે છે.

V. રોકડ ચૂકવણી :

હાથા યોજના હેઠળ વસ્તુ ખરીદતી વખતે જે આંશિક રોકડ રકમ ચૂકવવામાં આવે છે તેને માલની / વસ્તુની રોકડ ચૂકવણી/ત્વારિક ચૂકવણી કહેવામાં આવે છે.

VI. હામી :

ગ્રાહક દ્વારા ચોક્કસ સમય ગાળામાં આપવી પડતી રકમને **હામી** કહેવાય છે.

4. ગણતરી માટેનું સૂત્ર:

આ પ્રકરણમાં આપણે વસ્તુ રોકડેથી ખરીદી કરીએ તો અને હામીથી ખરીદી કરીએ તેમાં કેટલું વ્યાજ, વ્યાજ દર, કઈ રીતે ચુકવવું પડશે તેની ગણતરી આપણે સદા વ્યાજ મુજબ કરીએ છીએ.
જે સૂત્ર નીચે મુજબ છે :

$$\text{સાદું વ્યાજ} = \frac{\text{મુદ્દલ} \times \text{વ્યાજનો દર} \times \text{સમય}}{100}$$

$$I = \frac{PRN}{100} \text{ (નોંધ : અહીં N ને બદલે T પણ વપરાય છે.)}$$

અહીં,

I = Principal / વ્યાજ મુદ્દલ

R = Rate of interest / વ્યાજનો દર

N = Number of years / મુદ્દત

T = Term / મુદ્દત

I = Simple Interest / સાદું વ્યાજ

તે જ પ્રમાણે આપણે વ્યાજનો દર શોધવા માટે નીચેના સૂત્રનો ઉપયોગ કરી શકીએ છીએ,

$$\text{વ્યાજનો દર} = \frac{\text{સાદું વ્યાજ} \times 100}{\text{મુદ્દલ} \times \text{મુદ્દત}}$$

$$R = \frac{I \times 100}{P \times N}$$